Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE
JULIANE KOKOTT,
predstavljeni 23. maja 2019[1]

Zadeva C-280/18

Alain Flausch in drugi
proti
Ypourgos Perivallontos kai Energeias in drugim

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložil Symvoulio tis Epikrateias (državni svet, Grčija))

„Predlog za sprejetje predhodne odločbe – Okolje – Direktiva 2011/92/EU – Presoja vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje – Udeležba javnosti pri odločanju – Objava na spletu – Dostop do pravnega varstva – Začetek teka rokov“

I. Uvod

1. Kako se obvesti javnost o tem, da lahko v okviru presoje vplivov na okolje sodeluje v postopku za izdajo soglasja za izvedbo projekta? In kako se nato objavi soglasje za izvedbo projekta? Ti vprašanji se postavljata v obravnavanem postopku.

2. Čeprav se na prvi pogled zdi, da sta navedeni vprašanji zgolj tehnično formalistični, sta – podobno kot to velja za vročitev v civilnem postopku[2] – odločilnega pomena za učinkovito udeležbo javnosti in uveljavljanje pravnega varstva. Zadevna javnost brez pravočasne seznanitve ne bo niti sodelovala v postopku za izdajo soglasja niti ne bo pravočasno vložila pravnih sredstev. Ker urejanje podrobnosti v zvezi s temi vprašanji spada v pristojnost držav članic v okviru njihove procesne avtonomije, okvir prava Unije določata načeli enakovrednosti in učinkovitosti.

II. Pravni okvir

A. Aarhuška konvencija

3. V členu 2 („Pomen izrazov“), točki 4 in 5, Aarhuške konvencije[3] je določeno:

„4. ‚javnost‘ pomeni eno ali več fizičnih ali pravnih oseb in v skladu z notranjo zakonodajo ali prakso posameznih držav njihova združenja, organizacije ali skupine;

1 Jezik izvirnika: nemščina.

2 Glej nazadnje na primer sodbe z dne 16. septembra 2015, Alpha Bank Cyprus (C-519/13, EU:C:2015:603); z dne 2. marca 2017, Henderson (C-354/15, EU:C:2017:157), in z dne 6. septembra 2018, Catlin Europe (C-21/17, EU:C:2018:675).

3 Konvencija o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah iz leta 1998 (UL 2005, L 124, str. 4), odobrena s Sklepom Sveta 2005/370/ES z dne 17. februarja 2005 (UL 2005, L 124, str. 1).

5. ‚vključena javnost' pomeni javnost, ki jo okoljsko odločanje prizadene ali bi jo lahko prizadelo ali ki ima interes pri okoljskem odločanju; šteje se, da imajo interes nevladne organizacije, ki spodbujajo varstvo okolja in izpolnjujejo vse zahteve, ki jih določa notranja zakonodaja".

4. Člen 6 Aarhuške konvencije vsebuje določbe o udeležbi javnosti:

„1. Pogodbenica

(a) pri odločanju o dovoljenju za predlagane dejavnosti, naštete v Prilogi I, uporablja določbe tega člena;

(b) v skladu s svojo notranjo zakonodajo uporablja določbe tega člena tudi pri odločanju o predlaganih dejavnostih, ki niso naštete v Prilogi I in bi lahko pomembno vplivale na okolje. Pogodbenice v ta namen določijo, ali za tako predlagano dejavnost veljajo določbe tega člena; in

(c) […]

2. Vključeno javnost je treba na začetku postopka okoljskega odločanja ustrezno, pravočasno in učinkovito obvestiti z javno objavo ali vsakogar posebej, če je to primerno, med drugim o:

(a) predlagani dejavnosti in vlogi, o kateri se bo odločalo;

(b) vrsti možnih odločitev ali o osnutku odločitve;

(c) organu javne oblasti, ki je pristojen za odločanje;

(d) predvidenem postopku, in takoj ko je informacija na razpolago, o:

(i) začetku postopka;

(ii) možnostih za udeležbo javnosti;

(iii) času in kraju vsake predvidene javne obravnave;

(iv) organu javne oblasti, pri katerem je mogoče dobiti ustrezno informacijo, in o tem, kje se ustrezne informacije hranijo, da jih javnost lahko pregleda;

(v) ustreznem organu javne oblasti ali katerem koli drugem uradnem organu, ki se mu lahko predložijo pripombe ali vprašanja, ter predvidenem roku za predložitev pripomb ali vprašanj in

(vi) o tem, katere okoljske informacije v zvezi s predlagano dejavnostjo so na razpolago, in

(e) dejstvu, da je za dejavnost treba pripraviti državno ali čezmejno presojo vplivov na okolje.

3. Zagotoviti je treba ustrezno časovno obdobje za posamezne faze pri udeležbi javnosti, da je na voljo dovolj časa za obveščanje javnosti v skladu z drugim odstavkom tega člena in da se javnost lahko pripravi in učinkovito sodeluje pri okoljskem odločanju.

4. Pogodbenica zagotovi udeležbo javnosti že na začetku odločanja, ko so še vse možnosti odprte in lahko javnost učinkovito sodeluje.

[…]

7. V postopkih za udeležbo javnosti je treba javnosti omogočiti, da pisno oz. na javni obravnavi ali ob zaslišanju vložnika predloži vse pripombe, informacije, analize ali mnenja, za katere meni, da se nanašajo na predlagano dejavnost.

8. […]

9. Pogodbenica zagotovi, da je javnost v skladu z ustreznimi postopki nemudoma obveščena o odločitvi, ki jo je sprejel organ javne oblasti. […]“

5. Člen 9(2) Aarhuške konvencije ureja dostop do pravnega varstva v povezavi z udeležbo javnosti:

„Pogodbenica v okviru svoje notranje zakonodaje zagotovi, da imajo člani vključene javnosti,

(a) ki imajo zadosten interes; oziroma

(b) ki trdijo, da je bila kršena njihova pravica, če se to zahteva kot pogoj po upravnem postopkovnem pravu pogodbenice;

dostop do revizijskega postopka pred sodiščem in/ali drugim neodvisnim in nepristranskim telesom, določenim z zakonom, da izpodbijajo stvarno in postopkovno zakonitost katere koli odločitve, dejanja ali opustitve na podlagi določb člena 6, in kadar je to predvideno po notranjem pravu in brez vpliva na tretji odstavek tega člena, tudi drugih ustreznih določb te konvencije.

Kaj sta zadosten interes in kršitev pravice, se določi v skladu z zahtevami notranjega prava in skladno s ciljem te konvencije, da se s to konvencijo daje vključeni javnosti širok dostop do pravnega varstva. […]“

B. Direktiva o PVO

6. Uvodna izjava 7 Direktive o PVO[4] opredeljuje povezavo med presojo vplivov na okolje in sodelovanjem javnosti:

„Soglasje za izvedbo javnih in zasebnih projektov, ki bodo verjetno pomembno vplivali na okolje, bi moralo biti izdano šele po presoji verjetnih pomembnih vplivov teh projektov na okolje. Ta presoja bi morala biti izvedena na podlagi ustreznih informacij, ki jih priskrbi nosilec projekta in jih lahko dopolnijo pristojni organi in zainteresirana javnost, ki jo posamezen projekt verjetno zadeva.“

7. Nadaljnja pojasnila glede sodelovanja javnosti so navedena v uvodni izjavi 16 Direktive o PVO:

„Učinkovito sodelovanje javnosti pri sprejemanju odločitev omogoča, da javnost izrazi, nosilec odločitev pa se zaveda mnenj in skrbi, ki utegnejo biti pomembne za te odločitve, ter tako poveča odgovornost in preglednost postopka odločanja in prispeva k zavesti javnosti o okoljskih vprašanjih in k podpori sprejetim odločitvam.“

8. V členu 1(2) Direktive o PVO je opredeljen pomen pojmov javnosti in zadevne javnosti:

„(d) ‚javnost‘ pomeni eno ali več fizičnih ali pravnih oseb in v skladu z nacionalno zakonodajo ali prakso njihova združenja, organizacije ali skupine;

4 Direktiva 2011/92/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje (UL 2012, L 26, str. 1).

(e) ‚zadevna javnost' pomeni javnost, na katero vpliva ali bi verjetno vplivali postopki okoljskega odločanja ali ima interes pri takih postopkih iz člena 2(2). V tej opredelitvi se šteje, da imajo nevladne organizacije, ki podpirajo varstvo okolja in izpolnjujejo katere koli pogoje nacionalne zakonodaje, interes".

9. Člen 2(1) Direktive o PVO določa, za katere postopke odločanja se uporablja ta direktiva:

„Države članice sprejmejo vse potrebne ukrepe za zagotovitev, da so pred izdajo soglasja projekti, ki bodo verjetno pomembno vplivali na okolje, med drugim zaradi svoje narave, velikosti ali lokacije, predmet zahteve za izdajo soglasja za izvedbo in presojo njihovih vplivov. Navedeni projekti so opredeljeni v členu 4."

10. Presoja vplivov na okolje je podrobneje opisana v členu 3 Direktive o PVO:

„Presoja vplivov na okolje na primeren način glede na vsak posamezni primer in skladno s členi 4 do 12 opredeli, opiše in presodi neposredne in posredne vplive projekta na naslednje dejavnike:

(a) ljudi, živalstvo in rastlinstvo;

(b) tla, vodo, zrak, podnebje in krajino;

(c) materialne dobrine in kulturno dediščino;

(d) medsebojne vplive dejavnikov iz točk (a), (b) in (c)."

11. Člen 6, od (2) do (5), Direktive o PVO vsebuje temeljne določbe o sodelovanju javnosti:

„2. Javnost se obvesti prek javnih objav ali drugih primernih načinov, na primer razpoložljivih elektronskih medijev, o naslednjih zadevah že na začetni stopnji postopka sprejemanja okoljskih odločitev iz člena 2(2) in najpozneje takrat, ko je informacije mogoče razumno posredovati:

(a) zahteva za soglasje za izvedbo;

(b) dejstvo, da je za projekt treba izvesti postopek presoje vplivov na okolje, in da se, kadar je primerno, uporablja člen 7;

(c) podrobnosti o pristojnih organih, odgovornih za odločanje, tistih, od katerih je mogoče pridobiti ustrezne podatke, in tistih, ki jim je mogoče predložiti pripombe ali vprašanja, in podrobnosti o časovnih rokih za posredovanje pripomb ali vprašanj;

(d) vrsta možnih odločitev ali osnutek odločitve, če obstaja;

(e) navedba dostopnosti podatkov, zbranih v skladu s členom 5;

(f) navedba časa in krajev, kjer so zadevni podatki dostopni, in na kakšen način;

(g) podatki o določbah za sodelovanje javnosti v skladu z odstavkom 5 tega člena.

3. Države članice zagotovijo, da se v okviru razumnih rokov omogoči zadevni javnosti dostop do naslednjega:

(a) katerih koli podatkov, zbranih v skladu s členom 5;

(b) v skladu z nacionalno zakonodajo, do glavnih poročil in obvestil, danih pristojnemu organu ali organom v času, ko je zadevna javnost obveščena v skladu z odstavkom 2 tega člena;

(c) v skladu z določbami [Direktive o informacijah o okolju[5]] do podatkov, ki niso navedeni v odstavku 2 tega člena, ki se nanašajo na odločitev v skladu s členom 8 te direktive in ki postanejo dostopni šele potem, ko je bila zadevna javnost že obveščena v skladu z odstavkom 2 tega člena.

4. Zadevna javnost dobi zgodnje in učinkovite priložnosti sodelovanja v postopkih okoljskega odločanja v skladu s členom 2(2) in je tako upravičena izraziti pripombe in mnenja, ko so pristojnemu organu ali organom pred odločitvijo o prošnji za soglasje za izvedbo odprte vse možnosti.

5. Države članice podrobno določijo ukrepe za obveščanje javnosti (na primer z letaki v določenem dosegu ali objavo v krajevnih časopisih) in za posvetovanje z zadevno javnostjo (na primer s pisnimi prispevki ali z javno anketo).“

12. Člen 9(1) Direktive o PVO ureja obveščanje o odločitvi o soglasju za izvedbo projekta:

„Ko je sprejeta odločitev za izdajo ali zavrnitev soglasja za izvedbo, pristojni organ ali organi obvestijo zadevno javnost v skladu z ustreznimi postopki […].“

13. Člen 11 Direktive o PVO ureja izpodbijanje odločitev, pri katerih je na podlagi Direktive o PVO sodelovala javnost:

„1. Države članice v skladu z ustrezno nacionalno zakonodajo zagotovijo članom zadevne javnosti:

(a) ki imajo zadosten interes, ali drugače,

(b) ki uveljavljajo kršeno pravico, kadar to upravno postopkovno pravo države članice zahteva kot predpogoj,

dostop do revizijskega postopka pred sodiščem ali pred drugim neodvisnim in nepristranskim organom, ki ga je vzpostavil zakon, da izpodbijajo vsebinsko ali postopkovno zakonitost odločitev, dejanj ali opustitev ob upoštevanju določb te direktive o sodelovanju javnosti.

2. Države članice določijo, na kateri stopnji se lahko izpodbijajo odločitve, dejanja ali opustitve.

3. Kaj predstavlja zadosten interes in kršitev pravice, določijo države članice skladno s ciljem omogočiti zadevni javnosti širok dostop do pravnega varstva. […]“

C. Grško pravo

14. Člen 46 predsedniške uredbe 18/1989 (FEK A’, 8) ureja rok za vložitev tožbe:

„Ničnostno tožbo je treba vložiti v šestdesetih dneh od dneva, ki sledi vročitvi izpodbijanega akta, ali datuma njegove objave, če je ta po zakonu določena, sicer pa od datuma, ko je bil vlagatelj tožbe v celoti seznanjen z aktom.“

5 Direktiva 2003/4/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. januarja 2003 o dostopu javnosti do informacij o okolju (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 7, str. 375).

15. V točki 8 predložitvene odločbe je predložitveno sodišče analiziralo veljavne določbe zakona št. 4014/2011, „Okoljevarstveno soglasje za izvedbo projektov in dejavnosti, ureditev nezakonitih gradbenih del zaradi vzpostavitve ravnovesja glede na okoljske zahteve in druge določbe v pristojnosti ministrstva za okolje, energijo in podnebne spremembe“ (FEK A’, 209), ter različne izvedbene določbe.

16. Člen 1, odstavek 1, zakona 4014/2011 določa, da se projekti v javnem in zasebnem sektorju razdelijo na dva razreda (A in B) glede na njihov okoljski vpliv. Prvi razred (A) obsega projekte in dejavnosti, ki bodo verjetno znatno vplivali na okolje in za katere se zahteva priprava poročila o presoji vplivov na okolje (v nadaljevanju: poročilo o PVO) za sprejem posebnih zahtev in omejitev za varstvo okolja. Drugi razred (B) obsega projekte z neznatnimi učinki na okolje.

17. Člena 3 in 4 ter člen 19 zakona 4014/2011 urejajo sodelovanje javnosti. V skladu s členom 12 zakona 4014/2011 se različna soglasja povzamejo v odločbi o odobritvi okoljskih zahtev.

18. Člen 30, odstavek 9, zakona 4014/2011 vsebuje prehodno določbo, v skladu s katero do vzpostavitve elektronskega okoljskega registra veljajo obstoječe določbe o posvetovanju z zadevnimi osebami in o postopku javnega posvetovanja za izdajo okoljevarstvenih soglasij. V skladu s temi določbami se navedeni postopek začne z razglasom obvestila o podrobnostih projekta pri upravnem organu zadevne regije in objavo tega obvestila v lokalnih tiskanih medijih, in sicer s pozivom vsem zadevnim osebam, naj se seznanijo s poročilom o presoji vplivov projekta na okolje in podajo svoje mnenje.

19. Na podlagi člena 19a zakona 4014/2011 se soglasje k okoljskim zahtevam v roku enega meseca objavi na spletu. Zamuda tega roka povzroči ničnost soglasja. Na podlagi člena 19a, odstavek 1, drugi stavek, objava na tem posebnem spletnem mestu zadošča zakonski zahtevi po obveščanju in utemeljuje domnevo, da so s to objavo seznanjene vse zadevne osebe, tako da lahko vložijo ničnostno tožbo ali drugo pravno sredstvo. Medministrska uredba 21938/2012 ministrstva za upravno reformo in digitalno upravo ter ministrstva za okolje, energijo in podnebne spremembe: „Vzpostavitev in zagon posebnega spletnega mesta za objavo odločb o odobritvi okoljskih zahtev in odločb o posodobitvi ali spremembi odobritev okoljskih zahtev v skladu s členom 19a zakona 4014/2011“ (FEK B’, 1470), ureja izvajanje te določbe.

III. Dejansko stanje in predlog za sprejetje predhodne odločbe

20. S prvo odločbo, ki se izpodbija v okviru nacionalnega postopka, je bilo izdano soglasje za gradnjo kompleksnega namestitvenega objekta na otoku Ios (Grčija) in k okoljskim zahtevam, ki veljajo za ta projekt. Navedeni projekt zajema hotel z 249 ležišči, opremljene turistične namestitve, center dobrega počutja in pripadajoče projekte v podporo glavnemu projektu. Celoten projekt se izvaja na veliki površini ter predvideva uporabo dela obale, plaže in obmorskega pasu, ki so javno dobro.

21. 2. avgusta 2013 je bil v lokalnem časopisu, ki izhaja na 55 morskih milj oddaljenem otoku Siros (Grčija), objavljen poziv vsem zadevnim osebam, naj se seznanijo s poročilom o PVO, ki se nanaša na ta projekt, in podajo svoje mnenje. Sodišče nima informacij, do katere mere je ta časopis prisoten na otoku Ios. Ta poziv je bil poleg tega razglašen pri upravnem organu regije, prav tako na Sirosu; tam je bil shranjen spis poročila o PVO in tam je potekalo posvetovanje.

22. V skladu z nespornimi navedbami tožečih strank iz postopka v glavni stvari se z Iosa na Siros praviloma pride z večurno vožnjo s trajektom, ki očitno ni ponujena dnevno.

23. Sporna odločba je bila izdana 8. avgusta 2014. Na spletnem mestu DIAVGEIA (preglednost) je bila objavljena 11. avgusta 2014 in na spletnem mestu ministrstva za okolje 8. septembra 2014.

24. Ničnostna tožba je bila končno vložena 19. februarja 2016, to je po preteku več kot enega leta in šestih mesecev od sprejetja sporne odločbe.

25. Tožeče stranke, trije lastniki počitniških nepremičnin na otoku Ios in tri združenja, navajajo, da so se s sporno odločbo seznanili šele 22. decembra 2015, ko naj bi ugotovili, da naj bi bila izvedena dela za komunalno opremljanje območja, na katerem naj bi se zgradil namestitveni objekt.

26. V postopku je intervenirala družba 105 Anonymi Touristiki kai Techniki Etaireia Ekmetallefsis Akiniton, nosilka soglasij in dovoljenj, ki trdi, da je bila ničnostna tožba v delu, v katerem je bila vložena zoper prvo izpodbijano odločbo, vložena prepozno, ker je bila med drugim vložena več kot 60 dni po objavi navedene odločbe na spletnem mestu ministrstva za okolje.

27. Symvoulio tis Epikrateias (državni svet, Grčija) Sodišču v okviru tega postopka v predhodno odločanje predlaga ti vprašanji:

„1. Ali je treba člena 6 in 11 Direktive o PVO v povezavi z določbami iz člena 47 Listine razlagati tako, da sta skladna z določbami nacionalnega prava, kakršne so tiste v točkah 8, 9 in 10 [predložitvene odločbe] (glej točke od 14 do 19 teh sklepnih predlogov), ki določajo, da postopke pred sprejetjem odločbe o odobritvi okoljskih zahtev za projekte in dejavnosti, ki znatno vplivajo na okolje (objava poročil o presoji vplivov na okolje, obveščanje in sodelovanje javnosti v posvetovanjih), sproži in upravlja predvsem širša upravna enota v regiji, in ne zadevna občina?

2. Ali je treba člena 6 in 11 Direktive o PVO v povezavi z določbami iz člena 47 Listine razlagati tako, da je z njima združljiv nacionalni pravni sistem, kot je predstavljen v istih točkah in ki končno določa, da je objavo odločb o odobritvi okoljskih zahtev za projekte in dejavnosti, ki znatno vplivajo na okolje, z njihovo objavo na ustreznem spletnem mestu mogoče razumeti kot domnevo, da so vse zadevne osebe z njimi popolnoma seznanjene za namen sprožitve pravnih postopkov, predvidenih v veljavni zakonodaji, v roku šestdesetih (60) dni, ob upoštevanju pravnih določb o objavi poročil o presoji vplivov na okolje ter o obveščanju in o sodelovanju javnosti v postopku odobritve okoljskih zahtev za zadevne projekte in dejavnosti, ki v središče teh postopkov postavljajo širšo upravno enoto regije, in ne zadevne občine?“

28. Pisna stališča so podali A. Flausch, A. Bosco in E. R. J. P. Albrespy ter združenja Somateio „Syndesmos Iiton“ („združenje prebivalcev Iosa“), Somateio „Elliniko Diktyo – Filoi tis Fysis“ („grška mreža – ljubitelji narave“) in Somateio „Syllogos Prostasias kai Perithalpsis Agrias Zois – SPPAZ“ („združenje za zaščito divjadi in skrb zanjo“) kot tožeče stranke iz postopka v glavni stvari, družba 105 Anonymi Touristiki kai Techniki Etaireia Ekmetallefsis Akiniton kot intervenientka na strani toženih organov postopka v glavni stvari, Helenska republika in Evropska komisija. Navzoče so bile tudi na obravnavi 27. marca 2019.

IV. Pravna analiza

29. Državni svet želi s svojima vprašanjema izvedeti, ali je bil postopek sodelovanja javnosti pri izdaji spornega soglasja združljiv z zahtevami Direktive o PVO ter ali je rok za vložitev tožbe zoper to soglasje začel teči z njegovo objavo na spletni strani.

30. V ta namen so upoštevni zlasti členi 6, 9 in 11 Direktive o PVO. Te določbe je treba razlagati z vidika Aarhuške konvencije,[6] prenosu katere so namenjene.[7] Zato vsebujeta s strani pogodbenic in Unije priznana ustaljena praksa Odbora za skladnost z Aarhuško konvencijo (v nadaljevanju: ACCC za Aarhus Convention Compliance Committee)[8] ter s strani pogodbenic naročena, pregledana[9] in priznana[10] Maastricht Recommendations on Promoting Effective Public Participation in Decision-making in Environmental Matters (maastrichtska priporočila glede načinov za spodbujanje učinkovite udeležbe javnosti pri sprejemanju odločitev v okoljskih zadevah)[11] koristne napotke za presojo obravnavanih vprašanj.

A. Sodelovanje javnosti

31. Prvo vprašanje se načeloma sicer nanaša na presojo skladnosti vseh spremenjenih določb grškega prava o sodelovanju javnosti, to je na objavo poročil o presojah vplivov na okolje ter obveščanje javnosti in javno posvetovanje, s členoma 6 in 11 Direktive o PVO ter členom 47 Listine o temeljnih pravicah. Konkretno pa se z njim sprašuje zgolj, ali je dopustno, da te faze postopka izvede in nadzoruje predvsem širša upravna enota regije, in ne zadevna občina.

32. Na to konkretno vprašanje bi lahko Sodišče na kratko odgovorilo, da Direktiva o PVO ne vsebuje določb o tem, katera raven ali enota nacionalne uprave je pristojna za presojo vplivov na okolje.

33. Sicer je Sodišče v zvezi s strateško okoljsko presojo oblikovalo nekatere zahteve glede neodvisnosti posvetovalnih organov v okviru strateške okoljske presoje,[12] vendar v obravnavanem primeru ne gre za to.

34. Konkretno vprašanje se nanaša zlasti na potek sodelovanja javnosti v postopku v glavni stvari. Ta je bil namreč takšen, da do sodelovanja javnosti ni prišlo na otoku Ios, kjer se sporni projekt izvaja, temveč na sedežu regionalne uprave na otoku Siros, ki je od Iosa oddaljen 55 morskih milj in večurno vožnjo s trajektom, ki ni ponujena dnevno. Obvestilo javnosti o možnostih sodelovanja je bilo objavljeno eno leto pred izpodbijanim soglasjem v časopisu, ki izhaja na Sirosu, in razglašeno pri upravnem organu regije, ki je prav tako na Sirosu; tam je bil shranjen spis poročila o PVO in izvedeno posvetovanje.

6 Sodbe z dne 8. marca 2011, Lesoochranárske zoskupenie (C-240/09, EU:C:2011:125, točka 42); z dne 12. maja 2011, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen (C-115/09, EU:C:2011:289, točka 41), in z dne 15. marca 2018, North East Pylon Pressure Campaign in Sheehy (C-470/16, EU:C:2018:185, točka 50).

7 Uvodne izjave od 18 do 21 Direktive o PVO in Direktiva 2003/35/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. maja 2003 o sodelovanju javnosti pri sestavi nekaterih načrtov in programov v zvezi z okoljem in o spremembi direktiv Sveta 85/337/EGS in 96/61/ES glede sodelovanja javnosti in dostopa do sodišč (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 7, str. 466).

8 Glede tega odbora glej moje sklepne predloge, predstavljene v zadevi Edwards (C-260/11, EU:C:2012:645, točka 8). Glej tudi sklepne predloge generalnega pravobranilca P. Cruza Villalóna, predstavljene v zadevi Gemeinde Altrip in drugi (C-72/12, EU:C:2013:422, točka 101); sklepne predloge generalnega pravobranilca N. Jääskinena v združenih zadevah Svet in Parlament/Komisija in Komisija/Vereniging Milieudefensie in Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht (od C-401/12 P do C-403/12 P, EU:C:2014:310, točka 114, in opomba 117) ter v združenih zadevah Svet/Komisija in Komisija/Stichting Natuur en Milieu in Pesticide Action Network Europe (C-404/12 P in C-405/12 P, EU:C:2014:309, točka 23 in opomba 23) ter sklepne predloge generalnega pravobranilca M. Bobka v zadevi Folk (C-529/15, EU:C:2017:1, točka 86).

9 Fifth Meeting of the Parties to the Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters, Maastricht, Nizozemska, 30. junij–2. julij 2014, Decision V/2 on public participation in decision-making, Nr. 2, ECE/MP.PP/2014/2/Add.1.

10 Sixth Meeting of the Parties to the Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters, Budva, Črna gora, 11.–13. september 2017, Decision VI/2 – Promoting effective public participation in decision-making, Nr. 2, ECE/MP.PP/2017/2/Add.1

11 UNECE, ECE/MP.PP/2014/2/Add.2. (Ženeva, 2015).

12 Sodba z dne 20. oktobra 2011, Seaport (NI) in drugi (C-474/10, EU:C:2011:681, točki 39 in 42). Glej tudi člen 9a Direktive o PVO, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2014/52, ter ugotovitve in priporočila ACCC z dne 24. septembra 2010, Belorusija (ACCC/C/2009/37; ECE/MP.PP/2011/11/Add.2, točka 80), glede vloge načrtovalca projekta.

35. Vprašanje zato razumem v tem smislu, ali je takšna podrobna ureditev sodelovanja javnosti v skladu z zahtevami Direktive o PVO, zlasti s členom 6 te direktive. V skladu s predlogom za sprejetje predhodne odločbe je treba v tej zvezi posebej izpostaviti tri vidike, in sicer, prvič, obveščanje javnosti o projektu in posvetovanje, drugič, kraj, kjer je zadevna javnost lahko pregledala informacije o projektu, in tretjič, kraj posvetovanja.

1. Obveščanje javnosti

36. Na podlagi člena 6(2) Direktive o PVO se javnost o postopku sprejemanja okoljskih odločitev obvesti prek javnih objav ali drugih primernih načinov, na primer prek razpoložljivih elektronskih medijev.

a) Naslovniki obveščanja

37. V obravnavanem primeru upoštevna različica člena 6(2) Direktive o PVO za razliko od njene danes veljavne različice ne ureja obveščanja *zadevne* javnosti, temveč širše, javnosti kot celote.

38. Ob upoštevanju umeščenosti pravne ureditve in cilja obveščanja pa je odločilno, da je obveščena zadevna javnost. Ta skupina oseb je namreč upravičena do pravic v zvezi s sodelovanjem iz člena 6(3) in (4) Direktive. Ustrezno tudi člen 6(2) Aarhuške konvencije zahteva zgolj obveščanje vključene javnosti.

39. Obveščanje širšega kroga oseb od zadevne javnosti, torej celotne javnosti, pa ima samo dopolnilno funkcijo.

40. Ta ciljna usmeritev je odločilnega pomena. Zadevna javnost sicer vključuje ožji krog oseb od javnosti kot celote, vendar prav zaradi te strožje omejitve pride hkrati močneje do izraza ciljna skupina obveščanja. Medtem ko pri obveščanju celotne javnosti skoraj ni mogoče oblikovati meril za ugotavljanje ustreznosti izbranih sredstev, je to pri obveščanju zadevne javnosti mnogo lažje.

41. V skladu s členom 1(2)(e) Direktive o PVO zadevna javnost pomeni javnost, na katero vplivajo ali bi verjetno vplivali postopki okoljskega odločanja ali ki ima interes pri takih postopkih, ter nevladne organizacije, ki podpirajo varstvo okolja in izpolnjujejo katere koli pogoje nacionalne zakonodaje. Pri tem javnost na podlagi točke (d) pomeni eno ali več fizičnih ali pravnih oseb in – v skladu z nacionalno zakonodajo ali prakso – njihova združenja, organizacije ali skupine.

42. Moralo bi biti relativno preprosto opredeliti nevladne organizacije, ki jih je treba obvestiti, saj so praviloma upravnopravno registrirane. Krog oseb, na katere projekt vpliva, ali oseb, ki imajo interes, pa je odvisen od vsakokratnega projekta. [13]

43. V postopku v glavni stvari bi moral projekt vplivati oziroma bi morala v zvezi z njim imeti interes predvsem okolica projekta, to pomeni, da bi vplival na nekatere ali morda celo vse prebivalce otoka Ios. Poleg tega lahko pridejo v poštev tudi osebe, na katere vplivajo turistični promet tega projekta ali njegovi drugi učinki, na primer ravnanje z odpadki ali oskrba z vodo. Za opredelitev teh skupin bi moralo biti zelo koristno poročilo o PVO.

13 Glej ugotovitve in priporočila ACCC z dne 7. marca 2008, Litva (ACCC/C/2006/16, ECE/MP.PP/C.1/2008/5/Add.6, točka 67), in z dne 24. septembra 2013, Evropska unija in Združeno kraljestvo (ACCC/C/2012/68, ECE/MP.PP/C.1/2014/5, točka 97), ter maastrichtska priporočila (navedena v opombi 11, točka 59).

b) Postopek obveščanja

44. Ko je zadevna javnost določena, je treba v naslednjem koraku opredeliti primerna informacijska sredstva za njeno obvestitev.

45. Člen 6(2) Direktive o PVO določa, da se obveščanje izvaja prek javnih objav ali drugih primernih načinov, na primer razpoložljivih elektronskih medijev. Ukrepe za obveščanje javnosti (na primer z letaki v določenem dosegu ali objavo v krajevnih časopisih) v skladu s členom 6(5) podrobno določijo države članice. Ti določbi je mogoče razlagati tako, da v skladu z voljo zakonodajalca načeloma zadošča javna objava.

46. Vendar člen 6(2) Aarhuške konvencije določa, da je treba vključeno javnost na začetku obvestiti ustrezno, pravočasno in učinkovito z javno objavo ali vsakogar posebej, če je to primerno. Iz tega izhaja, da lahko v členu 6(2) Direktive o PVO naveden drug primeren način vključuje tudi posamično obveščanje. [14]

47. Niti pravo Unije niti Aarhuška konvencija pa ne vsebujeta natančnih določb o tem, kateri način obveščanja je treba izbrati. Nasprotno, člen 6(5) Direktive o PVO državam članicam nalaga, da podrobno določijo ukrepe za obveščanje javnosti.

48. Kot navajajo tudi udeleženci postopka, se pri tem odraža procesna avtonomija držav članic. Pri tem pravila držav članic ne smejo biti manj ugodna od tistih, ki veljajo za podobne notranje položaje (načelo enakovrednosti), in v praksi ne smejo onemogočati ali čezmerno oteževati uveljavljanja pravic, ki jih daje pravni red Unije (načelo učinkovitosti). [15]

i) Načelo enakovrednosti

49. V zvezi z načelom enakovrednosti se v okviru predloga za sprejetje predhodne odločbe postavlja zlasti vprašanje, ali je razlikovanje v grškem pravu med nekaterimi večjimi projekti (razred A) in drugimi, praviloma manjšimi projekti (razred B), upravičeno.

50. Glede na predlog za sprejetje predhodne odločbe se v zvezi s tem zdi, da sodelovanje javnosti pri projektih razreda B ne izvajajo regionalni, temveč lokalni organi. Glede na navedeno bi bila javnost obveščena z lokalnim razglasom pri lokalnih organih, torej na Iosu.

51. Vendar je primerno, da se pristojnost za večje projekte, ki praviloma nimajo zgolj lokalnih vplivov na okolje, dodeli regionalnim organom. Kršitve načela enakovrednosti tako ni mogoče ugotoviti.

ii) Načelo učinkovitosti

52. Bolj pomembno je načelo učinkovitosti. Obveščanje javnosti je namreč nujen pogoj za učinkovito uresničevanje pravic do sodelovanja. Kdor ni obveščen, nima interesa pridobiti dodatne informacije o projektu, sodelovati v postopku odločanja ali pravočasno uveljavljati pravno varstvo. [16]

14 Tako morajo biti na podlagi Town and Country Planning (Environmental Impact Assessment) Regulations 2017 Združenega kraljestva, ki so jo predložili A. Flausch in drugi, nekatere zainteresirane osebe, ki niso bile dosežene s splošno objavo, obveščene posamično; glej člene 20(3) in 11(2), 12(5), 13(5) ali 14(6).

15 Glej v tem smislu sodbe z dne 16. decembra 1976, Rewe-Zentralfinanz in Rewe-Zentral (33/76, EU:C:1976:188, točka 5); z dne 27. junija 2013, Agrokonsulting (C-93/12, EU:C:2013:432, točki 35 in 36), in z dne 22. februarja 2018, INEOS Köln (C-572/16, EU:C:2018:100, točka 42).

16 Glej ugotovitve in priporočila ACCC z dne 18. februarja 2005, Kazahstan (ACCC/C/2004/2, ECE/MP.PP/C.1/2005/2/Add.2, točka 24).

53. Zato uporaba poljubnega načina obveščanja ne more zadoščati, če se hkrati ne zagotavlja, da bo to obveščanje zadevno javnost dejansko doseglo. Obveščanje mora zadevni javnosti dati primerno priložnost seznanitve z odločitvijo glede predlaganih dejavnosti in njenimi možnostmi sodelovanja.[17] Samo tako je mogoče uresničiti tudi cilj iz člena 6(4) Direktive o PVO, da zadevna javnost dobi učinkovite priložnosti sodelovanja v postopkih odločanja.

54. Če obstajajo uveljavljeni načini obveščanja, ki so se na podlagi preteklih izkušenj izkazali za učinkovite, jih je treba uporabiti. Če to ni tako, je treba preveriti, s katerimi sredstvi obveščanja je te osebe mogoče doseči. V ta namen se lahko uporabijo lokalni, pa tudi medregionalni časopisi, radio in televizija[18], splet, razglasi[19] in celo individualna obvestila[20].

55. Ali je obveščanje javnosti v postopku v glavni stvari ustrezalo tem zahtevam, pa mora preveriti nacionalno sodišče.

56. Vendar je treba v zvezi s tem pripomniti, da je lahko razglas na sedežu upravnega organa regije na Sirosu le v zelo omejenem obsegu prispeval k obveščanju zadevne javnosti. Večina članov te javnosti je bila namreč na Iosu in mogoče je dvomiti o tem, ali so se lahko pravočasno seznanili s tem razglasom. Uporaba zgolj takšnega razglasa bi pomenila čezmerno oviro za uveljavljanje pravic do sodelovanja.

57. Ali je objava v lokalnem časopisu povzročila zadostno obveščenost javnosti, bi bilo treba presoditi zlasti glede na razširjenost tega časopisa na Iosu. Če bi se izkazalo, da izbrani časopis oziroma tudi zgolj sporna izdaja tega časopisa na Iosu nista bila brana ali pa sta bila brana samo v majhnem obsegu, bi bilo učinkovito obveščanje zadevne javnosti prav tako dvomljivo.

58. Pri presoji vprašanja, ali so nekatera sredstva obveščanja v skladu z načelom učinkovitosti, torej zadevne javnosti ne ovirajo čezmerno pri izvajanju pravic do sodelovanja, pa je treba upoštevati tudi, ali obstajajo učinkovitejša sredstva obveščanja, ki bi jih bilo mogoče uporabiti brez nesorazmernega truda. Če takšna sredstva ne obstajajo ali če niso učinkovita, je mogoče izbrati sredstva, ki imajo omejen učinek, ker Direktiva o PVO in Aarhuška konvencija ne zahtevata nič nemogočega.

59. V postopku v glavni stvari pa takšnih drugih sredstev obveščanja *prima facie* ni mogoče izključiti: lokalno javnost na Iosu bi bilo mogoče sorazmerno enostavno obvestiti z obvestili na objektih lokalnih upravnih organov na Iosu, na glavnih trgih, na primer v pristanišču ali na tržnicah, kakor tudi na lokaciji projekta.

60. Grška vlada celo omenja možnost, da so bila takšna dodatna sredstva obveščanja uporabljena. Zato bi bilo treba morebiti preveriti, ali je bila zadevna javnost na ta način dejansko zadostno obveščena.

61. Vendar znatni dvomi o tem, ali je bila zadevna javnost zadostno obveščena, izhajajo iz tega, da se glede na informacije, ki jih ima na voljo Sodišče, člani te javnosti v postopku v glavni stvari očitno niso izrekli.[21] Prav tako grška vlada na ustni obravnavni pred Sodiščem ni mogla sporočiti, ali se je zadevna javnost med postopkom izdaje dovoljenja izrekla.

17 Glej ugotovitve in priporočila ACCC z dne 7. marca 2008, Litva (ACCC/C/2006/16, ECE/MP.PP/C.1/2008/5/Add.6, točka 67), in z dne 3. julija 2009, Francija (ACCC/C/2007/22, ECE/MP.PP/C.1/2009/4/Add.1, točka 41), ter maastrichtska priporočila (navedena v opombi 11, točka 59).

18 Ugotovitve in priporočila ACCC z dne 31. marca 2006, Armenija (ACCC/C/2004/8, ECE/MP.PP/C.1/2006/2/Add.1, točka 70).

19 Ugotovitve in priporočila ACCC z dne 7. marca 2008, Litva (ACCC/C/2006/16, ECE/MP.PP/C.1/2008/5/Add.6, točka 67).

20 V skladu s Town and Country Planning (Environmental Impact Assessment) Regulations 2017 Združenega kraljestva, ki so jo predložili A. Flausch in drugi, morajo biti nekatere zainteresirane osebe, ki niso bile dosežene s splošno objavo, obveščene posamično; glej člene 20(3) in 11(2), 12(5), 13(5) ali 14(6). V skladu z ugotovitvami in priporočili ACCC z dne 19. junija 2017, Španija (ACCC/C/2014/99, ECE/MP.PP/C.1/2017/17, točka 58), je to očitno za nekatere primere določeno tudi v španski regiji Kataloniji.

21 Ugotovitve in priporočila ACCC z dne 28. junija 2013, Združeno kraljestvo (ACCC/C/2011/61; ECE/MP.PP/C.1/2013/13, 23, točka 59).

62. Glede na navedeno je treba ugotoviti, da se na podlagi člena 6(2) Direktive o PVO zahteva takšno obveščanje, ki javnosti, na katero sporni projekt vpliva, daje ustrezno priložnost, da se pravočasno in na začetku postopka seznani z odločitvijo glede predlaganih dejavnosti in s svojimi možnostmi sodelovanja v postopku.

2. Zagotavljanje informacij

63. Glede na predlog za sprejetje predhodne odločbe se še drugi pomisleki navezujejo na to, da informacije o projektu niso bile dostopne na Iosu, temveč samo na Sirosu.

64. V skladu s členom 6(3) Direktive o PVO države članice zagotovijo, da se v okviru razumnih rokov zadevni javnosti omogoči dostop do podatkov o projektu.

65. Zaradi neobstoja natančnejših določb glede pogojev tega dostopa se prav tako uporablja procesna avtonomija držav članic, ki jo omejujeta načeli učinkovitosti in enakovrednosti.

66. V zvezi z načelom enakovrednosti se navaja, da so informacije o manjših projektih razreda B dostopne na kraju samem, informacije o večjih projektih razreda A z večjimi vplivi na okolje pa, nasprotno, samo – bolj oddaljeno – na sedežu upravnega organa regije. Vendar tudi v tem primeru velja, da je pristojnost upravnega organa regije za večje projekte primerna.

67. Težave v zvezi z dostopom do informacij so bolj povezane z načelom učinkovitosti.

68. Vsekakor je dostop do informacij o projektu zelo pomemben za učinkovito sodelovanje v postopku odločanja. Če pa je bila zadevna javnost o postopku zadostno obveščena, je od nje mogoče upravičeno pričakovati, da bo v pridobitev informacij vložila nek trud.

69. Vendar morajo pristojni organi pri določitvi pogojev dostopa do informacij o projektu vzpostaviti ustrezno ravnovesje med interesi javnosti in trudom, povezanim z zagotavljanjem informacij.

70. Nacionalno sodišče pa bo moralo v končni fazi prav tako preizkusiti, ali so bili v postopku v glavni stvari pogoji za dostop do informacij o projektu dejansko primerni.

71. Po eni strani je treba pri tem upoštevati trud, ki je bil za člane zadevne javnosti povezan z vpogledom v informacije o projektu, zlasti trajanje in stroške povratne vožnje z Iosa na Siros, če informacije v nasprotju z navedbami Grčije dejansko niso bile na voljo tudi na Iosu.

72. Po drugi strani je treba upoštevati trud, ki bi ga morali vložiti organi, če bi zadevni javnosti omogočili lažji dostop do informacij o projektu. V zvezi s tem bi bilo na primer mogoče zagotavljanje informacij na Iosu, kjer se projekt izvaja in kjer ima večina oziroma najbrž celo vsi člani zadevne javnosti svoje stalno prebivališče, ali po elektronski poti z objavo na spletu.

73. To, da zlasti breme lokalnega zagotavljanja informacij ni nesorazmerno, potrjuje že to, da lahko v skladu z navedbami Grčije javnost v informacije o projektu vpogleda tudi na sedežu občine, kjer naj bi se projekt izvajal,[22] kar je sicer tudi v skladu z maastrichtskimi priporočili.[23]

74. Glede na navedeno je treba zato ugotoviti, da je treba pri določitvi pogojev glede zagotavljanja informacij v skladu s členom 6(3) Direktive o PVO vzpostaviti ustrezno razmerje med obremenitvijo članov zadevne javnosti v povezavi z izvajanjem pravice do dostopa in trudom, ki ga morajo vložiti organi.

22 Točka 51 stališča.

23 Navedena v opombi 11, točka 92(a).

3. Kraj posvetovanja

75. Iz predloga za sprejetje predhodne odločbe izhajajo tudi pomisleki glede izvedbe posvetovanja na Sirosu.

76. Izhodišče za presojo tega vprašanja predstavlja člen 6(4) Direktive o PVO. V skladu z navedeno določbo dobi zadevna javnost zgodnje in učinkovite priložnosti sodelovanja v zadevnih postopkih okoljskega odločanja. Prav tako na podlagi člena 6(5) države članice podrobno določijo ukrepe za posvetovanje z zadevno javnostjo (na primer s pisnimi prispevki ali z javno anketo).

77. Ali so tako uporabljeni pogoji sodelovanja javnosti v skladu z določbami Direktive o PVO o sodelovanju javnosti, je treba presojati na podoben način kot pogoje za zagotavljanje informacij.

78. Nekatere usmeritve v zvezi s tem izhajajo iz sodbe Sodišča, v skladu s katero je pobiranje upravne takse za sodelovanje javnosti pri nekaterih presojah vpliva na okolje kot tako združljivo z namenom Direktive o PVO. Vendar je Sodišče tudi poudarilo, da taksa ne sme biti tolikšna, da bi ovirala polni učinek navedene direktive v skladu s cilji, ki jim sledi.[24]

79. Pri tej presoji je zato pomembno zlasti, ali pogoji za sodelovanje javnosti ovirajo polni učinek Direktive o PVO.

80. Takšna ovira bi bila podana, če bi morali člani zadevne javnosti, da bi sodelovali v postopku, na Siros dejansko nujno priti določenega dne. Sodelovanje v pisni ali elektronski obliki, ki je bilo v skladu z navedbami Grčije dejansko mogoče[25] in ki je izrecno omenjeno v členu 6(4) Direktive o PVO kot možna oblika sodelovanja,[26] bi namreč za vse udeležence pomenilo veliko manjši napor.

81. Glede na navedeno mora biti s pogoji za posvetovanje z zadevno javnostjo iz člena 6(4) Direktive o PVO vzpostavljeno ustrezno razmerje med obremenitvijo članov zadevne javnosti v zvezi s sodelovanjem v postopku in trudom, ki ga morajo vložiti organi.

B. Začetek teka roka za vložitev tožbe

82. Drugo vprašanje državnega sveta se nanaša na to, ali so ob upoštevanju odgovora na prvo vprašanje določbe, v skladu s katerimi z objavo soglasja za izvedbo projekta na posebnem spletnem mestu začne teči 60-dnevni rok za vložitev tožbe, v skladu s členoma 6 in 11 Direktive o PVO ter členom 47 Listine.

1. Dopustnost drugega vprašanja

83. Najprej je treba preučiti, ali je to vprašanje sploh pomembno za odločitev v zadevi, torej ali je dopustno. V skladu s predlogom za sprejetje predhodne določbe se lahko namreč v tožbah, kakršna je tožba v postopku v glavni stvari, ki so bile vložene pred 12. aprilom 2017, poleg zakonsko določenega poteka roka za vložitev tožbe navaja, da je predlagatelj za izpodbijani akt izvedel šele pozneje. Navedeno razumem tako, da rok za vložitev tožbe v teh primerih začne teči šele z dejansko seznanitvijo.

24 Sodba z dne 9. novembra 2006, Komisija/Irska (C-216/05, EU:C:2006:706, točki 42 in 43).

25 Točka 51 stališča.

26 Glej tudi člen 6(7) Aarhuške konvencije.

84. Ker tožeče stranke iz postopka v glavni stvari ustrezno navajajo, da so za soglasje izvedele šele z začetkom gradnje, in ker tudi preudarki glede odgovora na prvo vprašanje utemeljujejo te navedbe, bi bilo mogoče domnevati, da odgovor na drugo vprašanje ne bo odločilnega pomena za nacionalni postopek.

85. Vendar državni svet navaja tudi, da dejanska seznanitev ne sme biti nesorazmerno časovno oddaljena od zakonsko določenega trenutka, to je objave na spletu. Zato ni mogoče izključiti, da se državni svet v postopku v glavni stvari nagiba k stališču, da je treba prekoračitev zakonsko določenega roka za pol leta šteti za neprimerno.

86. Ker je treba v dvomu izhajati iz tega, da je predlog za sprejetje predhodne odločbe pomemben za odločitev v zadevi,[27] je to vprašanje posledično dopustno.

2. Odgovor na drugo vprašanje

87. Direktiva o PVO ne vsebuje nobenih določb o tem, ali lahko rok za vložitev tožbe zoper soglasje za izvedbo projekta začne teči z objavo tega soglasja za izvedbo na spletu.

88. V skladu s členom 9(1) pristojni organ ali organi v skladu z ustreznimi postopki obvestijo zadevno javnost o sprejeti odločitvi za izdajo ali zavrnitev soglasja za izvedbo. Člen 9(1) poleg tega sicer vsebuje podrobnejše določbe glede vsebine objave, ne pa tudi konkretnih določb o postopku.

89. Ali lahko z objavo na spletu začne teči rok, prav tako ni urejeno z možnimi pravnimi podlagami za vložitev tožbe zoper soglasje za izvedbo projekta, torej niti s členom 11 Direktive o PVO, niti z neposredno uporabo določb Direktive,[28] niti s členom 9(3) Aarhuške konvencije v povezavi s členom 47 Listine o temeljnih pravicah.[29]

90. S tem tako glede roka za vložitev tožbe kot tudi glede postopka objave velja procesna avtonomija držav članic v mejah načel enakovrednosti in učinkovitosti.

a) Načelo enakovrednosti

91. Tudi s tega vidika je treba razlikovati med večjimi in manjšimi projekti. Samo za projekte razreda A naj bi bilo določeno, da z objavo na spletu začne teči rok za vložitev tožbe. Pri projektih razreda B pa naj bi rok za vložitev tožbe začel teči z dejansko seznanitvijo s soglasjem za izvedbo.

92. Na velikost in pomen projektov se sklicuje tako v prid kot tudi proti temu razlikovanju. Po eni strani se navajajo dvomi o tem, da je dostop do pravnega varstva pri projektih z večjimi vplivi na okolje določen bolj restriktivno. Po drugi strani se poudarjata poseben pomen in omejeno število večjih projektov, ki upravičujejo različno obravnavo.

27 Sodbi z dne 31. maja 2018, Zheng (C-190/17, EU:C:2018:357, točka 21), in z dne 4. oktobra 2018, Link Logistik N&N (C-384/17, EU:C:2018:810, točka 35).

28 Sodbe z dne 7. septembra 2004, Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, točka 66); z dne 25. julija 2008, Janecek (C-237/07, EU:C:2008:447, točka 37); z dne 8. novembra 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK (C-243/15, EU:C:2016:838, točka 44), in z dne 20. decembra 2017, Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation (C-664/15, EU:C:2017:987, točka 34).

29 Sodba z dne 20. decembra 2017, Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation (C-664/15, EU:C:2017:987, točka 46).

93. Ne nazadnje je načeloma upravičeno, da se nova metoda objave in – v zvezi s tem – nove ureditve glede teka roka za vložitev tožbe uvedejo samo za večje projekte. Prvič, omejeno število teh projektov olajša preizkus teh metod.[30] Drugič, pri teh projektih je že zaradi obsega investicij podan večji interes glede pravne varnosti. Tretjič, pri večjih projektih zadevna javnost glede na njihovo naravo zajema večji krog oseb. Če rok za vložitev tožbe ne bi začel teči z objavo, temveč z dejansko seznanitvijo, bi bilo skoraj nemogoče predvideti, kdaj vložitev tožbe ni več mogoča.

94. Glede na navedeno kršitev načela enakovrednosti ni podana.

b) Načelo učinkovitosti

95. V skladu z načelom učinkovitosti se uveljavljanje pravic, ki jih daje pravni red Unije, ne sme praktično onemogočiti oziroma čezmerno otežiti.

96. Zato je treba najprej preučiti objavo na spletu, nato pa tek rokov za vložitev tožbe.

i) Objava na spletu

97. Objava soglasja za izvedbo na spletu je kot takšna združljiva z načelom učinkovitosti.

98. Tožeče stranke iz postopka v glavni stvari sicer pravilno navajajo, da je Sodišče pred približno desetimi leti na področju varstva potrošnikov izrazilo dvome, ali je izključna uporaba spleta združljiva z načelom učinkovitosti.[31] Tudi danes še lahko obstajajo področja, kjer splet še vedno ni dovolj razširjen, da bi se bilo mogoče zanesti izključno nanj.[32]

99. Vendar v postopku v glavni stvari ni indicev o tem, da bi objava na spletu v primerjavi z drugimi oblikami objave čezmerno oteževala uveljavljanje pravic. Nasprotno: tudi *Uradni list Evropske unije* izhaja v elektronski obliki na spletu; praviloma je danes samo še ta različica objave verodostojna in ima pravne učinke.[33] Poleg tega tudi člen 6(2) Direktive o PVO v zvezi z obveščanjem javnosti omenja elektronske medije kot sredstva obveščanja. Že zaradi tega mora biti ta metoda na voljo tudi državam članicam.

ii) Rok za vložitev tožbe

100. Zaradi pravne varnosti je načeloma dopustno, da se za vložitev tožbe zoper akt zahteva upoštevanje roka.[34]

30 Glej sodbo z dne 16. decembra 2008, Arcelor Atlantique et Lorraine in drugi (C-127/07, EU:C:2008:728, točki 60 in 61).

31 Sodba z dne 18. marca 2010, Alassini in drugi (od C-317/08 do C-320/08, EU:C:2010:146, točka 58. Glej tudi moje sklepne predloge, predstavljene v tej zadevi (EU:C:2019:720, točka 52), ter ugotovitve in priporočila ACCC z dne 31. marca 2006, Armenija (ACCC/C/2004/8, ECE/MP.PP/C.1/2006/2/Add.1, točka 31), in z dne 19. junija 2017, Španija (ACCC/C/2014/99, ECE/MP.PP/C.1/2017/17, točka 58), ter maastrichtska priporočila (navedena v opombi 11, točka 141).

32 Glej ugotovitve in priporočila ACCC z dne 31. marca 2006, Armenija (ACCC/C/2004/8, ECE/MP.PP/C.1/2006/2/Add.1, točka 31).

33 Člen 1 Uredbe Sveta (EU) št. 216/2013 z dne 7. marca 2013 o elektronski izdaji Uradnega lista Evropske unije (UL 2013, L 69, str. 1).

34 Sodbe z dne 16. decembra 1976, Rewe-Zentralfinanz in Rewe-Zentral (33/76, EU:C:1976:188, točka 5); z dne 17. novembra 1998, Aprile (C-228/96, EU:C:1998:544, točka 19); z dne 30. junija 2011, Meilicke in drugi (C-262/09, EU:C:2011:438, točka 56), in z dne 17. novembra 2016, Stadt Wiener Neustadt (C-348/15, EU:C:2016:882, točka 41). Glej tudi ugotovitve in priporočila ACCC z dne 24. septembra 2010, Združeno kraljestvo (ACCC/C/2008/33, ECE/MP.PP/C.1/2010/6/Add.3, točka 138).

101. Po mnenju Sodišča zlasti ne gre za prekomerno oviro, če se začetek teka roka za vložitev tožbe pogojuje z objavo, za katero zadevna oseba ve ali bi morala vedeti.[35] Nasprotno pa ne bi bilo združljivo z načelom učinkovitosti, če bi se od osebe zahtevalo spoštovanje roka, če bi bila z ravnanjem nacionalnih organov v povezavi z obstojem roka osebi odvzeta vsakršna možnost uveljavljanja pravic pred nacionalnimi sodišči,[36] torej če bi organi s svojim ravnanjem povzročili, da je bila tožba prepozna.[37]

102. Glede na navedeno mora državni svet preizkusiti, ali je bila tožečim strankam z ravnanjem grških organov odvzeta vsakršna možnost uveljavljanja pravic in, zlasti, ali so organi s svojim ravnanjem povzročili, da je bila tožba prepozna.

103. Stališče Grčije in družbe 105 Anonymi Touristiki kai Techniki Etaireia Ekmetallefsis Akiniton je, da bi moral vsakdo poznati določbe o objavi soglasij za izvedbo na spletu, zaradi česar bi morale biti tudi tožeče stranke iz postopka v glavni stvari seznanjene z objavo spornega soglasja.

104. Vendar se s tem ne upošteva zadostno okvir tožbe zoper soglasje za izvedbo projekta, za katerega je treba izvesti presojo vplivov na okolje. Pri takšnem soglasju se namreč po eni strani v zvezi s sodelovanjem javnosti v skladu s členom 6 Direktive o PVO zahteva širše obveščanje o projektu. Po drugi strani je treba pri tožbi v skladu s členom 11 Direktive o PVO omogočiti širok dostop do pravnega varstva.

Sodelovanje javnosti

105. Sodelovanje javnosti je odločilno zlasti zato, ker lahko zadevna javnost zaupa, da bo projekt, za katerega se zahteva izvedba presoje vplivov na okolje, odobren samo na podlagi sodelovanja javnosti v skladu s členom 6 Direktive o PVO. To sodelovanje vključuje zlasti obveščanje o postopku izdaje soglasja, ki javnosti, na katero sporni projekt vpliva, daje ustrezno priložnost, da se pravočasno in na začetku postopka seznani z odločitvijo glede predlaganih dejavnosti in s svojimi možnostmi sodelovanja v tem postopku.[38] Če člani zadevne javnosti o postopku niso bili obveščeni, ne morejo računati, da bo izdano in objavljeno soglasje za izvedbo projekta, ki vpliva nanje.

106. V tem primeru je dvomljivo, ali za izpolnitev obveznosti glede obveščanja iz člena 9 Direktive o PVO zadošča že to, da je neka odločitev *ex post* dostopna na neki spletni strani.[39] Kot prepričljivo navajajo tožeče stranke iz postopka v glavni stvari, mora namreč obstajati razlog za to, da nekdo preveri, ali je bila na spletni strani objavljena odločitev, ki bi lahko vplivala na njegov položaj.

107. Zato ni združljivo s členoma 9 in 11 Direktive o PVO, da se od članov zadevne javnosti, ki dejansko niso vedeli za soglasje za izvedbo projekta, zahteva spoštovanje roka za vložitev tožbe, ki je začel teči z objavo soglasja na spletu, če v skladu s členom 6(2) Direktive niso dobili ustrezne priložnosti, da se predhodno pozanimajo o postopku za izdajo soglasja.

35 Sodba z dne 28. januarja 2010, Uniplex (UK) (C-406/08, EU:C:2010:45, točka 32); glej tudi ugotovitve in priporočila ACCC z dne 24. septembra 2010, Združeno kraljestvo (ACCC/C/2008/33, ECE/MP.PP/C.1/2010/6/Add.3, točka 138).

36 Sodbe z dne 15. septembra 1998, Edis (C-231/96, EU:C:1998:401, točka 48); z dne 17. novembra 1998, Aprile (C-228/96, EU:C:1998:544, točka 43); z dne 15. aprila 2010, Barth (C-542/08, EU:C:2010:193, točka 33); z dne 8. septembra 2011, Q-Beef in Bosschaert (C-89/10 in C-96/10, EU:C:2011:555, točka 51), in z dne 21. decembra 2016, TDC (C-327/15, EU:C:2016:974, točka 104).

37 Sodba z dne 19. maja 2011, Iaia in drugi (C-452/09, EU:C:2011:323, točka 21).

38 Glej točko 62 zgoraj.

39 Ugotovitve in priporočila ACCC z dne 31. marca 2006, Armenija (ACCC/C/2004/8, ECE/MP.PP/C.1/2006/2/Add.1, točka 31), in z dne 19. junija 2017, Španija (ACCC/C/2014/99, ECE/MP.PP/C.1/2017/17, točka 58), ter maastrichtska priporočila (navedena v opombi 11, točka 141).

Širok dostop do pravnega varstva

108. Navedeno je v skladu s ciljem širokega dostopa do pravnega varstva.

109. V členu 11(3), prvi stavek, Direktive o PVO in členu 9(2) Aarhuške konvencije je določen cilj omogočiti zadevni javnosti širok dostop do pravnega varstva. Iz teh določb izhaja, da države članice določijo, kaj predstavlja zadosten interes in kršitev pravice v zvezi s tožbami v skladu s členom 11 Direktive.

110. Sodišče pa pravilno tega cilja ni upoštevalo zgolj v okviru vprašanja glede zadostnega interesa ali kršitve pravice [40], temveč ga je upoštevalo tudi v zvezi s tem, na podlagi katerih meril se priznajo okoljske organizacije [41], ali so stroški sodnega postopka čezmerni [42], v kakšni meri se je mogoče sklicevati na postopkovne napake pri izvedbi presoje vplivov na okolje [43], in zlasti glede učinkovitosti vloženega pravnega sredstva. [44]

111. Zato je treba cilj širokega dostopa do pravnega varstva upoštevati pri presoji, ali določitev prav tistega roka za vložitev tožbe, ki začne teči z objavo soglasja za izvedbo projekta na spletu, čezmerno otežuje izvajanje pravic iz člena 11 Direktive o PVO. S tem ciljem pa ne bi bilo združljivo, če bi rok začel teči z objavo, s katero zadevni javnosti zaradi neustrezne obveščenosti o postopku za izdajo soglasja ni bilo treba računati.

Možnost uporabe člena 11 Direktive o PVO

112. Te ugotovitve tudi ni mogoče izpodbiti s sodbo North East Pylon Pressure Campaign in Sheehy [45]. Sodišče je v tej sodbi sicer odločilo, da je področje uporabe člena 11(1) Direktive o PVO omejeno zgolj na tiste vidike spora, ki vključujejo uveljavljanje pravice javnosti do sodelovanja v postopkih odločanja v skladu s konkretnimi pravili iz Direktive. [46] Postopki, ki temeljijo na katerem koli drugem pravilu iz te direktive in *a fortiori* na kakršni koli drugi zakonodaji, naj gre za zakonodajo Unije ali držav članic, pa naj bi bili iz varstva izključeni. [47]

113. To ugotovitev bi bilo mogoče razumeti tako, da je mogoče tožbo na podlagi člena 11(1) Direktive o PVO vložiti izključno zoper odločitve, ki so neposredno povezane s pogoji za sodelovanje javnosti, ne pa tudi zoper soglasje za izvedbo projekta kot takšno. Tožbo zoper soglasje za izvedbo projekta bi bilo glede na to mogoče opreti le na neposredni učinek določb Direktive o PVO [48] ali na člen 9(3) Aarhuške konvencije v povezavi s členom 47 Listine o temeljnih pravicah [49].

114. Vendar takšna razlaga te sodne prakse ni prepričljiva.

40 Sodbi z dne 12. maja 2011, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen (C-115/09, EU:C:2011:289, točka 46), in z dne 16. aprila 2015, Gruber (C-570/13, EU:C:2015:231, točki 36 in 39).

41 Sodba z dne 15. oktobra 2009, Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsförening (C-263/08, EU:C:2009:631, točka 45).

42 Sodbi z dne 11. aprila 2013, Edwards in Pallikaropoulos (C-260/11, EU:C:2013:221, točki 31 in 44), in z dne 17. oktobra 2018, Klohn (C-167/17, EU:C:2018:833, točka 35).

43 Sodbi z dne 7. novembra 2013, Gemeinde Altrip in drugi (C-72/12, EU:C:2013:712, točke 37, 43, 46, 48 in 49), in z dne 15. oktobra 2015, Komisija/Nemčija (C-137/14, EU:C:2015:683, točki 48 in 55).

44 Sodba z dne 8. novembra 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK (C-243/15, EU:C:2016:838, točki 58 in 72).

45 Sodba z dne 15. marca 2018, North East Pylon Pressure Campaign in Sheehy (C-470/16, EU:C:2018:185).

46 Sodba z dne 15. marca 2018, North East Pylon Pressure Campaign in Sheehy (C-470/16, EU:C:2018:185, točka 36).

47 Sodba z dne 15. marca 2018, North East Pylon Pressure Campaign in Sheehy (C-470/16, EU:C:2018:185, točka 39).

48 Glej sodbe z dne 7. septembra 2004, Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, točka 66); z dne 25. julija 2008, Janecek (C-237/07, EU:C:2008:447, točka 37); z dne 8. novembra 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK (C-243/15, EU:C:2016:838, točka 44), in z dne 20. decembra 2017, Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation (C-664/15, EU:C:2017:987, točka 34).

49 Sodba z dne 20. decembra 2017, Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation (C-664/15, EU:C:2017:987, točka 46).

115. Če bi se tožba iz člena 11 Direktive o PVO omejevala zgolj na vprašanja sodelovanja javnosti, pri čemer se ne bi presojala zakonitost soglasja za izvedbo, bi se ji odvzela smisel in vsakršen praktični učinek. Sodelovanje javnosti ni namenjeno samemu sebi, kar velja tudi za pravna sredstva. Zadevna javnost ima interes za sodelovanje predvsem zato, ker lahko s tem vpliva na soglasje za izvedbo projekta in njegove učinke.

116. Zato upoštevne določbe vzpostavljajo tudi neločljivo povezavo med tožbo iz člena 11 Direktive o PVO in soglasjem za izvedbo projekta.

117. Na podlagi člena 11(1) se nekaterim članom zadevne javnosti zagotovi dostop do revizijskega postopka pred sodiščem ali pred drugim neodvisnim in nepristranskim organom, ki ga je vzpostavil zakon, da izpodbijajo vsebinsko ali postopkovno zakonitost odločitev ob upoštevanju določb te direktive o sodelovanju javnosti.

118. Soglasje za izvedbo projekta, za katerega se zahteva izvedba presoje vplivov na okolje, je taka odločitev, za katero veljajo določbe o sodelovanju javnosti.

119. Države članice morajo namreč na podlagi člena 2(1) Direktive o PVO zagotoviti, da so projekti, opredeljeni v členu 4, ki bodo verjetno pomembno vplivali na okolje, med drugim zaradi svoje narave, velikosti ali lokacije, predmet zahteve za izdajo soglasja za izvedbo, in sprejeti vse potrebne ukrepe za presojo njihovih vplivov.

120. Na podlagi člena 3 Direktive o PVO se pri presoji vplivov na okolje na primeren način glede na vsak posamezni primer in skladno s členi 4 do 12 opredelijo, opišejo in presodijo neposredni in posredni vplivi projekta na nekatere okoljske dejavnike. Sodelovanje javnosti, določeno v členu 6, je del tega postopka opredelitve, opisa in presoje ter se mora v skladu s členom 8 upoštevati v postopku izdaje soglasja za izvedbo.

121. Še bolj neposredno navedena povezava med tožbo in soglasjem za izvedbo izhaja iz členov 6 in 9(2) Aarhuške konvencije. Na podlagi člena 6(1)(a) in (b) se postopek udeležbe javnosti uporablja pri odločanju o dovoljenju za dejavnosti, naštete v Prilogi I, in pri odločanju o drugih predlaganih dejavnostih, ki bi lahko pomembno vplivale na okolje. Člen 9(2) pa ureja izpodbijanje stvarne in postopkovne zakonitosti katere koli odločitve, dejanja ali opustitve na podlagi določb člena 6.[50]

122. Glede na navedeno je Sodišče odločilo, da se pravica do izpodbijanja na podlagi člena 11 Direktive o PVO po njeni prvi uvedbi uporablja tudi za tiste upravne postopke za izdajo soglasja za izvedbo, ki so se začeli pred iztekom roka za prenos, če so bila ta soglasja izdana šele po tem datumu.[51] Kdaj naj bi prišlo do sodelovanja javnosti, pri tem ni bilo upoštevno.

123. Poleg tega vsaj priznane okoljske organizacije pri izpodbijanju niso omejene zgolj na sklicevanje na kršitve pravil o sodelovanju javnosti. Te organizacije se lahko sklicujejo na pravila nacionalnega prava, s katerimi se izvaja zakonodaja Unije na področju okolja, in na okoljska pravila prava Unije, ki imajo neposreden učinek.[52]

50 Sodba z dne 8. novembra 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK (C-243/15, EU:C:2016:838, točki 56 in 57).

51 Sodba z dne 7. novembra 2013, Gemeinde Altrip in drugi (C-72/12, EU:C:2013:712, točka 31).

52 Sodbe z dne 12. maja 2011, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen (C-115/09, EU:C:2011:289, točka 48); z dne 15. oktobra 2015, Komisija/Nemčija, (C-137/14, EU:C:2015:683, točka 92), in z dne 8. novembra 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK (C-243/15, EU:C:2016:838, točka 59).

Možnost ločenih sodnih postopkov glede postopkovnih napak

124. Sicer pa tudi okoliščina, da države članice na podlagi člena 11(2) Direktive o PVO določijo, na kateri stopnji se lahko odločitve, dejanja ali opustitve izpodbijajo v skladu s členom 11(1), ne nasprotuje upoštevanju pomanjkljivosti glede obvestitve v skladu s členom 6(2) v zvezi z začetkom teka roka za vložitev tožbe.

125. V nekaterih državah članicah sicer nekaterih postopkovnih pomanjkljivosti pri izvedbi presoje vplivov na okolje ni mogoče izpodbijati v okviru tožbe zoper soglasje za izvedbo projekta, temveč le v ločenem sodnem postopku.[53]

126. Vendar ni podatkov o tem, da so v Grčiji takšni ločeni postopki predvideni.

127. Vsekakor pa bi bila takšna ločena tožba za zagotovitev učinkovitega varstva uveljavljanih postopkovnih pravic primerna le, če prepreči, da bi bil projekt v tem času končno in pravnomočno odobren.[54] Očitek kršitve postopkovnih pravil namreč ni namenjen samemu sebi, temveč mora imeti namen, da tožeči stranki prinese dejansko korist. Sicer ne bi bil podan zadosten pravni interes.[55] V zvezi s presojo vplivov na okolje takšna prednost pomeni, da lahko tožba vpliva na odločitev o projektu.

128. Iz tega razloga morajo pristojni nacionalni organi (in sodišča[56]) v mejah svojih pristojnosti sprejeti vse potrebne ukrepe, da nadomestijo neizvedbo presoje vplivov na okolje, tako da na primer prekličejo že izdano soglasje za izvedbo ali zadržijo njegovo izvajanje, da se taka presoja opravi.[57] Pri tem se lahko izpodbija ne le odločba o tem, da se ne izvede ustrezna presoja vplivov, ampak tudi opravljena presoja, ki naj bi vsebovala napake.[58]

129. Zato pooblastilo iz člena 11(2) Direktive o PVO za določitev faze postopka, v kateri se lahko izpodbijajo nekatere odločitve, ne more povzročiti, da se pri presoji teka roka za vložitev tožbe zoper soglasje za izvedbo ne upoštevajo težke postopkovne napake glede obveščanja zadevne javnosti na podlagi člena 6(2).

Interesi razvijalca projekta

130. Končno, tudi upravičen interes razvijalca projekta po pravni varnosti ne nasprotuje upoštevanju pomanjkljivosti glede obveščanja pri teku roka. Ni namreč povsem nemočno podvržen pomanjkljivemu obveščanju zadevne javnosti s strani organov. Če dvomi o tem, da obvestila organov zadostujejo, lahko dodatno sprejme lastne primerne ukrepe, na primer objavi obvestila na lokaciji projekta in na drugih primernih krajih ali oglase v lokalnih časopisih. Na podlagi takih ukrepov lahko člani zadevne javnosti dejansko izvejo za soglasje za izvedbo projekta in dobijo možnost, da se pozanimajo o postopku za izdajo soglasja.

53 Glej moje sklepne predloge, predstavljene v zadevi Križan in drugi (C-416/10, EU:C:2012:218, točka 138 in naslednje).

54 Sodba z dne 8. novembra 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK (C-243/15, EU:C:2016:838, točka 72), in moji sklepni predlogi, predstavljeni v zadevi Križan in drugi (C-416/10, EU:C:2012:218, točka 146).

55 Glej sodbe z dne 14. septembra 2010, Akzo Nobel Chemicals in Akcros Chemicals/Komisija (C-550/07 P, EU:C:2010:512, točka 23); z dne 22. junija 2016, DK Recycling und Roheisen/Komisija (C-540/14 P, EU:C:2016:469, točka 42), in z dne 9. novembra 2017, HX/Svet (C-423/16 P, EU:C:2017:848, točka 30).

56 Sodba z dne 28. februarja 2012, Inter-Environnement Wallonie in Terre wallonne (C-41/11, EU:C:2012:103, točka 45).

57 Sodbe z dne 7. januarja 2004, Wells (C-201/02, EU:C:2004:12, točki 64 in 65); z dne 3. julija 2008, Komisija/Irska (C-215/06, EU:C:2008:380, točka 59); z dne 28. februarja 2012, Inter-Environnement Wallonie in Terre wallonne (C-41/11, EU:C:2012:103, točke 42, 43 in 46), in z dne 26. julija 2017, Comune di Corridonia in drugi (C-196/16 in C-197/16, EU:C:2017:589, točka 35).

58 Sodbi z dne 7. novembra 2013, Gemeinde Altrip in drugi, C-72/12, EU:C:2013:712, točka 37), in z dne 8. novembra 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK (C-243/15, EU:C:2016:838, točka 61).

c) Vmesni predlog

131. Tako je treba ugotoviti, da ni združljivo s členoma 9 in 11 Direktive o PVO, da se od članov zadevne javnosti, ki dejansko niso vedeli za soglasje za izvedbo projekta, zahteva spoštovanje roka za vložitev tožbe, ki je začel teči z objavo soglasja na spletu, če predhodno v skladu s členom 6(2) Direktive niso dobili ustrezne priložnosti, da se pozanimajo o postopku za izdajo soglasja.

V. Predlog

132. Sodišču zato predlagam, naj odloči tako:

1. Na podlagi člena 6(2) Direktive 2011/92/EU o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje se zahteva takšno obveščanje, ki javnosti, na katero sporni projekt vpliva, daje ustrezno priložnost, da se pravočasno in na začetku postopka seznani z odločitvijo glede predlaganih dejavnosti in s svojimi možnostmi sodelovanja v postopku.

2. Pri določitvi pogojev glede zagotavljanja informacij v skladu s členom 6(3) Direktive 2011/92 je treba vzpostaviti ustrezno razmerje med obremenitvijo članov zadevne javnosti v povezavi z izvajanjem pravice do dostopa in trudom, ki ga morajo vložiti organi.

3. S pogoji za posvetovanje z zadevno javnostjo iz člena 6(4) Direktive 2011/92 mora biti vzpostavljeno ustrezno razmerje med obremenitvijo članov zadevne javnosti v zvezi s sodelovanjem v postopku in trudom, ki ga morajo vložiti organi.

4. S členoma 9 in 11 Direktive 2011/92 ni združljivo, da se od članov zadevne javnosti, ki dejansko niso vedeli za soglasje za izvedbo projekta, zahteva spoštovanje roka za vložitev tožbe, ki je začel teči z objavo soglasja na spletu, če predhodno v skladu s členom 6(2) Direktive niso dobili ustrezne priložnosti, da se pozanimajo o postopku za izdajo soglasja.